

Lieta C-384/21**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2021. gada 24. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Conseil d'État (Valsts padome, Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 15. jūnijs

Pieteicēja:

Commune de Farciennes

Atbildētāja:

Société wallonne du logement

1. Lietas priekšmets un fakti:

- 1 Sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrība *Sambre et Biesme* (turpmāk tekstā – “*SLSP Sambre et Biesme*”) ir kooperatīvā sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras galvenie akcionāri ir Farsjēnas (*Farciennes*) un Ezopresles (*Aiseau-Presles*) pašvaldības.
- 2 Tā iekļaujas sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrību tīklā, kuru pārrauga Valonijas mājokļu sabiedrība, kas rīkojas Valonijas valdības uzdevumā.
- 3 2015. gadā *SLSP Sambre et Biesme* un Farsjēnas pašvaldība nolēma izveidot ekokvartālu Farsjēnā ar aptuveni 150 mājokļiem. Šim nolūkam puses plāvoja izmantot *Intercommunale pour la Gestion et la Réalisation d'Études Techniques et Économiques* (Starppašvaldību sabiedrība tehniskās un ekonomiskās izpētes vadībai un veikšanai, turpmāk tekstā – “*IGRETEC*”) pakalpojumus.
- 4 *IGRETEC* veic sabiedriskā pakalpojuma uzdevumus vairākās jomās. Tā izpētes birojs un centralizēto iepirkumu struktūra ļauj tostarp palīdzēt valsts vai privātajiem partneriem rūpniecisko vai dzīvojamo ēku un infrastruktūras objektu

projektēšanā un būvniecībā vai, vispārīgāk, jebkurā pilsētplānošanas un vides projektā.

- 5 *IGRETEC*, kuru vairākas pašvaldības ir izveidojušas kā kooperatīvu sabiedrību ar ierobežotu atbildību, dalībnieku vidū ir vairāk nekā 70 pašvaldības, tostarp Farsjēnas pašvaldība, un vairāk nekā 50 citas valsts iestādes.
- 6 Tās darbību reglamentē tiesību akti par komercsabiedrībām. Tās statūtos pašvaldībām ir paredzēts balsu vairākums, kā arī dažādu vadības institūciju vadība. Starppašvaldību sabiedrības struktūru lēmumi tiek pieņemti ar pašvaldību dalībnieku balsu vairākumu.
- 7 *IGRETEC* pamatkapitāls ir sadalīts piecu kategoriju kapitāldaļās, no tām galvenokārt A kapitāldaļas ir piešķirtas pašvaldībām (5 054 351 kapitāldaļas) un C kapitāldaļas ir piešķirtas “citiem dalībniekiem, kas ir publisko tiesību subjekti” (17 126 kapitāldaļas). Tobrīd C kategorijas dalībniekus nepārstāvēja neviens valdes loceklis. Turklāt *IGRETEC* valdē ietilpa Farsjēnas pašvaldības padomnieks, kurš vienlaikus bija *SLSP Sambre et Biesme* valdes loceklis.
- 8 2015. gada 29. oktobrī *SLSP Sambre et Biesme* nolēma iegādāties vienu *IGRETEC* kapitāldaļu, lai varētu izmantot tās pakalpojumus kā dalībniece ar ļoti niecīgu mazākuma līdzdalību.
- 9 Tika izstrādāts pamatlīguma projekts, lai noteiktu attiecīgi Farsjēnas pašvaldības un *SLSP Sambre et Biesme* attiecīgās tiesības un pienākumus Farsjēnas ekokvartāla projektēšanā un būvniecībā.
- 10 Tā 1. punktā tostarp tika paredzēts veikt kopīgu pakalpojumu, būvdarbu un to vadības publisko iepirkumu un iecelt Farsjēnas pašvaldību kā līgumslēdzēju iestādi, kas darbojas to kopīgā vārdā un viena pati pieņem visus lēmumus par iepirkuma procedūru un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.
- 11 Tā 5. punktā “Projekta vadības atbalsta izvēle pakalpojumu, būvdarbu un būvdarbu vadības līgumu izpildei un pilsētas labiekārtošanas projekta īstenošanai” ir noteikts, ka “puses vienojas, ka Farsjēnas pašvaldība ar *IGRETEC* [...] noslēdz vienošanos par projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšanu “in house” attiecību ietvaros, kas vieno katru no minētās starppašvaldību sabiedrības dalībniekiem”.
- 12 2017. gada 9. februārī *SLSP Sambre et Biesme* valde nolēma, pirmkārt, “apstiprināt pamatlīguma noslēgšanu kopīgiem iepirkumiem ar Farsjēnas pašvaldību” un, otrkārt, “nerīkot publisko iepirkumu azbesta inventarizācijas pakalpojumu jomā”, kuram tā iepriekš bija apstiprinājusi īpašo specifikāciju, “ņemot vērā *in house* attiecības starp [*SLSP Sambre et Biesme*] un *IGRETEC*”. Šīs specifikācijas ir aprakstītas kā pirmais posms ekokvartāla projekta īstenošanai Farsjēnā.

- 13 2017. gada 10. februārī attiecībā uz šiem abiem 2017. gada 9. februāra lēmumiem tika veikta pārbaude sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrības pārraugošajā Valonijas mājokļu sabiedrībā pamatojoties uz to, ka “in house” izņēmuma nosacījumi attiecībās starp *SLSP* un *IGRETEC* attiecīgajā brīdī neesot izpildīti un ka pasūtījumos, ko tai veic *SLSP*, ir jāpiemēro publiskā iepirkuma procedūra.
- 14 2017. gada 25. februārī Valonijas mājokļu sabiedrība atcēla *SLSP Sambre et Biesme* lēmumus, ar kuriem *IGRETEC* bez konkursa procedūras ir piešķirts tehniskās palīdzības līgums (pamatlīguma 5. punkts) un azbesta inventarizācijas pakalpojumu līgums.
- 15 Tā uzskata, ka ir pamats apšaubīt, ka *SLSP Sambre et Biesme* īsteno izšķirošu ietekmi uz *IGRETEC*, it īpaši tādēļ, ka tai ir tikai viena kapitāldaļa *IGRETEC* pamatkapitālā un ka *a contrario* *IGRETEC* statūtos pārsvars ir noteikts pašvaldībām.
- 16 Ar to, ka pamatlīguma pirmajā punktā Farsjēnas pašvaldība ir noteikta kā pilota līgumslēdzēja iestāde, nepietiek, lai pamatotu līgumu tiešu piešķiršanu *IGRETEC* dažādu pamatlīguma pušu vārdā, pat ja uz Farsjēnas pašvaldību attiecībās ar *IGRETEC* individuāli ir attiecināms “in house” izņēmums. Kopīgā iepirkumā dažādie partneri apvienojas pasūtījuma izstrādes līmenī, bet katram partnerim ir jāievēro parastās iepirkuma procedūras.
- 17 Par šo atcelšanas lēmumu ir celta šī prasība.

2. Attiecīgās tiesību normas:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK

- 18 [Direktīvas] 12. pantā ir noteikts:

“Publiskie līgumi starp publiskā sektora subjektiem

1. Publiskais līgums, kura slēgšanas tiesības līgumslēdzēja iestāde piešķirusi kādai juridiskai personai, kas ir privāto vai publisko tiesību subjekts, neietilpst šīs direktīvas darbības jomā, ja ir izpildīti visi šādi nosacījumi:

- a) līgumslēdzēja iestāde pār attiecīgo juridisko personu īsteno līdzīgu kontroli, kādu tā īsteno pār savām struktūrvienībām;

- b) vairāk nekā 80 % no kontrolētās juridiskās personas darbībām tiek veiktas, izpildot uzdevumus, ko tai uzticējusi kontrolējošā līgumslēdzēja iestāde vai citas juridiskas personas, ko kontrolē minētā līgumslēdzēja iestāde; un

[..]

Uzskata, ka pirmās daļas a) apakšpunkta nozīmē līgumslēdzēja iestāde pār juridisko personu īsteno līdzīgu kontroli, kādu tā īsteno pār savām struktūrvienībām, ja tai ir izšķiroša ietekme gan attiecībā uz kontrolētās juridiskās personas stratēģiskajiem mērķiem, gan attiecībā uz tās svarīgiem lēmumiem. [..]

2. [..]

3. Līgumslēdzēja iestāde, kas pār juridisko personu, kura ir privāto vai publisko tiesību subjekts, neīsteno kontroli 1. punkta nozīmē, tomēr var minētajai juridiskajai personai piešķirt tiesības slēgt publisku līgumu, ja ir izpildīti visi šādi nosacījumi:

a) līgumslēdzēja iestāde kopīgi ar citām līgumslēdzējām iestādēm pār minēto juridisko personu īsteno līdzīgu kontroli, kādu tās īsteno pār savām struktūrvienībām;

b) vairāk nekā 80 % no minētās juridiskās personas darbībām tiek veiktas, izpildot uzdevumus, ko tai uzticējušas kontrolējošās līgumslēdzējas iestādes vai citas juridiskas personas, ko kontrolē tās pašas līgumslēdzējas iestādes; un

[..]

Pirmās daļas a) apakšpunkta vajadzībām uzskata, ka līgumslēdzējas iestādes pār juridisku personu kopīgi īsteno kontroli, ja ir izpildīti visi šādi nosacījumi:

i) kontrolētās juridiskās personas lēmējstruktūru sastāvā ir visu iesaistīto līgumslēdzēju iestāžu pārstāvji. Atsevišķi pārstāvji var pārstāvēt vairākas vai visas iesaistītās līgumslēdzējas iestādes;

ii) minētās līgumslēdzējas iestādes spēj kopīgi īstenot izšķirošu ietekmi attiecībā uz kontrolētās juridiskās personas stratēģiskajiem mērķiem un svarīgiem lēmumiem; un

iii) kontrolētā juridiskā persona necenšas īstenot intereses, kas ir pretrunā kontrolējošo līgumslēdzēju iestāžu interesēm[.]

4. Šīs direktīvas darbības joma neattiecas uz līgumu, kas noslēgts tikai starp divām vai vairākām līgumslēdzējām iestādēm, ja ir ievēroti visi šādi nosacījumi:

a) ar līgumu tiek izveidota vai īstenota iesaistīto līgumslēdzēju iestāžu sadarbība, lai nodrošinātu, ka sabiedriskie pakalpojumi, kas tām jāveic, tiek sniegti ar mērķi īstenot šo iestāžu kopīgos mērķus;

b) šīs sadarbības īstenošanu nosaka vienīgi tādi apsvērumi, kas saistīti ar sabiedrības interesēm; un

c) iesaistītās līgumslēdzējas iestādes atvērtā tirgū veic mazāk kā 20 % no darbībām, kas saistītas ar sadarbību[.]”.

3. Pušu nostāja:

A. *Farsjēnas pašvaldība*

- 19 Farsjēnas pašvaldība vispirms norāda, ka Direktīva 2014/24 bija jātransponē vēlākais līdz 2016. gada 18. aprīlim un ka Beļģijas likumdevējs šo direktīvu transponēja ar 2016. gada 17. jūnija likumu, kurš šīs prasības celšanas dienā joprojām nav stājies spēkā. Tā atgādina, ka beznosacījumu un pietiekami precīzām direktīvas normām ir tieša iedarbība, ja tās nav transponētas noteiktajos termiņos.
- 20 Farsjēnas pašvaldība apgalvo, ka šajā gadījumā ir izpildīti *in house* izņēmuma piemērošanas nosacījumi gan attiecībā starp Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC*, gan attiecībā starp *IGRETEC* un *SLSP Sambre et Biesme*.

Pirmais pamats: "kopīgs in house"

- 21 Farsjēnas pašvaldība atgādina, ka "līgumslēdzējas iestādes īsteno pār koncesionāri sabiedrību tādu pašu kontroli [kā pār saviem dienestiem], ja to statūtos noteiktais statuss ļauj tām kopīgi ietekmēt minētās sabiedrības svarīgu lēmumu pieņemšanu un stratēģiskos mērķus. Katrā ziņā kontroli pār sabiedrību nedrīkst īstenot tikai viena valsts iestāde, kura ir vairākuma kapitāldaļu turētāja" (ģenerālvokāta P. Krusa Viljalona [*P. Cruz Villalón*] secinājumi apvienotajās lietās *Econord*, C-182/11 un C-183/11, EU:C:2012:494, 48. punkts).
- 22 Tā arī atgādina, ka "ir svarīgi, lai pār koncesionāru īstenotā kontrole būtu faktiskā, bet nav obligāti, lai tā būtu individuāla" (spriedums, 2008. gada 13. novembris, *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, 46. punkts).
- 23 Tā norāda, ka *SLSP Sambre et Biesme* ir viena kapitāldaļa *IGRETEC* kapitālā, ka šī daļība nav ne formāla, ne simboliska, ka tā nav iegūta, lai "izvairītos no publiskā iepirkuma noteikumiem", un ka tā neliedz izpildīt tā saukto līdzīgās kontroles nosacījumu.
- 24 Joprojām atsaucoties uz 2008. gada 13. novembra spriedumu *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, tā uzskata, ka kapitāldaļu skaits sabiedrībā vai arī procentuālā daļa, ko veido šādas valsts iestādes iesaiste, nav noteicošais kritērijs, jo Tiesa jau ir atzinusi, ka noteiktos apstākļos nosacījums par valsts iestādes īstenošanu kontroli var tikt izpildīts gadījumā, ja šādai iestādei pieder tikai 0,25 % no valsts uzņēmuma kapitāla. Tā norāda, ka *SLSP* nav jābūt arī "pārmērīgām pilnvarām, kas pamatotu izšķirošu ietekmi", ka izšķiroša nozīme nav proporcijai kapitālā, bet gan, ka, izvērtējot līdzīgas kontroles kritēriju, ir jāņem vērā tiesību normu un atbilstošo apstākļu kopums lietā.
- 25 Tā piebilst, ka ar vienu kapitāldaļu pietiek un ka nav nepieciešams, lai *SLSP* piedalītos ieguldījumu veikšanas nolūkā un sagaidot finansiālos rezultātus, kas būtu saistīti ar kapitāldaļu skaitu.

- 26 Tā atgādina, ka ir maznozīmīgi, ka *SLSP* pieder tikai simboliska kapitāldaļa *IGRETEC*, kas, pēc tās teiktā, ir tikai 0,0000000197 % no kapitāldaļām, kas dod tiesības balsot kopsapulcē. “Kritērijs par zināma daudzuma kapitāla daļu turējumu nevar būt vienīgais veids, kā sasniegt šo mērķi, jo kontrole, kas līdzīga tai, ko līgumslēdzēja iestāde īsteno pār saviem dienestiem, var izpausties citādi nekā ar kapitāldaļu turējuma pieeju” (spriedums, 2020. gada 18. jūnijs, *Porin kaupunki*, C-328/19, EU:C:2020:483, 68. punkts).
- 27 Tā apgalvo, ka līdzīgu kontroli patiešām visas valsts iestādes kopīgi īsteno pār starppašvaldību struktūrām un ka *IGRETEC* statūtos paredzētais “pārsvars pašvaldībām” nepiešķir pilnvaras kontrolēt starppašvaldību sabiedrību vienīgi pašvaldībām. Tā precizē, kādā veidā *IGRETEC* statūtos ir apstiprināts, ka tās dalībnieki – kas ir citi publisko tiesību subjekti, nevis pašvaldības - var izšķirošā veidā ietekmēt starppašvaldību sabiedrības stratēģiskos mērķus un svarīgos lēmumus (C kapitāldaļas, kas piešķirtas dalībniekiem, kas nav pašvaldības, sniedz tiesības balsot kopsapulcē, katra no dalībnieku kategorijām sanāk atsevišķi, lai noteiktu kandidējošo valdes locekļu skaitu, kas atbilst mandātiem, kas piešķirami pēc tās priekšlikuma).
- 28 Tā norāda, ka, tāpat kā lietā *Coditel Brabant*, šis pašvaldībai noteiktais pārsvars nenozīmē, ka *IGRETEC* šī iemesla dēļ būtu “autonomija”, kas izslēdz to, ka *SLSP* īsteno līdzīgu kontroli, kādu tā īsteno pār savām struktūrvienībām, jo Tiesa ir uzsvērusi, ka starppašvaldību sabiedrība *BRUTÉLÉ* ir izveidota kā starppašvaldību kooperatīva sabiedrība (kas tā ir arī *IGRETEC* gadījumā), ka tai nav komerciāla rakstura un ka tās statūtos ir paredzēts īstenot pašvaldību interešu mērķus, neīstenojot intereses, kas atšķirtos no to valsts iestāžu mērķiem, kuras to veido. Tiesa ir arī precizējusi, ka nevar tikt prasīts, lai valsts iestādes īstenotā kontrole būtu individuāla, kā rezultātā tiktu noteikts pienākums izsludināt konkursu lielākajā daļā gadījumu, kad valsts iestāde vēlētos pievienoties grupai, kurā ietilpst citas valsts iestādes, piemēram, starppašvaldību kooperatīvajai sabiedrībai, un ka šāds rezultāts nebūtu saderīgs ar Savienības tiesību aktiem publisko iepirkumu jomā, jo ir atzīts, ka valsts iestāde var veikt vispārējas nozīmes uzdevumus, kas tai ir jāveic, liekot lietā pašai savus administratīvos, tehniskos un citus līdzekļus, un tai nav pienākuma pieaicināt ārējas struktūras, kas darbojas ārpus tās dienestiem, un ka šī iespēja valsts iestādēm sabiedriskā pakalpojuma uzdevumu veikšanai izmantot pašām savus resursus var tikt īstenota sadarbībā ar citām valsts iestādēm.
- 29 Tā norāda, ka *in house* attiecības starp *SLSP* un *IGRETEC* nav domātas, lai izvairītos no publiskā iepirkuma noteikumiem, jo pats vienošanās mērķis ir lemt par kopīgo publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu saistībā ar ekovartāla izveides būvdarbu plānošanu un īstenošanu Farsjēnā. *IGRETEC* tiek izmantota tieši tādēļ, lai ļautu palīdzēt pasūtītājam īstenot šo publisko līgumu izpildes vadību, ņemot vērā starppašvaldību sabiedrības uzdevumus, un ka nekas neattaisno to, ka *SLSP* būtu spiesta “atvērties tirgum”, lai nodrošinātu šādu sadarbību, kuru tā vēlējusies īstenot tikai publisko tiesību ietvaros.

- 30 Tā arī uzskata, ka no pašvaldību dominējošā stāvokļa starppašvaldību struktūrās neizriet, ka citi publisko tiesību dalībnieki, piemēram, *SLSP*, būtu tikai mazākuma dalībnieki, kuriem neesot nekādas izšķirošas ietekmes uz starppašvaldību savienības stratēģiskajiem mērķiem un svarīgiem lēmumiem. Tā atsaucas uz Tiesas judikatūru un apgalvo, ka nav nepieciešams, lai ikvienai līgumslēdzējai iestādei būtu vismaz viens pārstāvis vadības institūcijās, lai būtu izpildīts nosacījums par līdzīgu kontroli. Tā uzskata, ka *IGRETEC* statūtos paredzētie noteikumi ļauj pārliecināties par to, ka patiešām pastāv visu to līgumslēdzēju iestāžu, kas ir *IGRETEC* dalībnieces, kopīga kontrole un ka šo kontroli neīsteno vienīgi vairākuma akcionāri, proti, pašvaldības. Šajā ziņā tā atkārto, ka gan *IGRETEC* statūti, gan *SLSP Sambre et Biesme* struktūra, kuras galvenie [dalībnieki] ir Farsjēnas un Ezopresles pašvaldības, kas arī ir *IGRETEC* dalībnieces, pierāda, ka ir izpildīti *in house* izņēmuma nosacījumi, un ka, ja nebūtu jāpieņem šī interpretācija, Tiesai būtu jāuzdod prejudiciāls jautājums.
- 31 Tā uzskata, ka, lai secinātu, ka pastāv *in house* attiecības, no *SLSP* nevar arī prasīt, lai tai būtu vismaz viens valdes loceklis *IGRETEC* valdē vai lai tā ietilptu to dalībnieku kategorijā, kuriem ir dominējoša vara tās struktūrās. Tā uzskata, ka šādas prasības neizriet ne no Tiesas judikatūras, ne no Direktīvas 2014/24 12. panta. Tā atgādina “īpašos lietās, kurā tika pasludināts spriedums *Econord*, apstākļus” (līgumslēdzējai iestādei gandrīz pilnībā piederēja kontrolētās sabiedrības kapitāldaļas) un apgalvo, ka mazākuma kapitāldaļu turēšana nav pretrunā kopīgas kontroles jēdzienam. Lai izdarītu secinājumu par *in house* attiecībām līdzīgas kopīgas kontroles ietvaros, tā uzskata, ka pietiek konstatēt, ka katra līgumslēdzēja iestāde “piedalās” minētās sabiedrības kapitālā un vadības institūcijās, kas mazākuma akcionāru gadījumā nozīmē vienīgi to, ka tie var “faktiski piedalīties” attiecīgās sabiedrības kontrolē, tomēr tām nav pienākuma iegūt valdes locekļa vietu vadības institūcijā.
- 32 Tā norāda, ka *IGRETEC* ietvaros nav līgumslēdzējas iestādes, kam būtu vairāk kapitāldaļu, salīdzinot ar citām līgumslēdzējām iestādēm dalībniecēm, un kas varētu īstenot kontroli viena pati. Tā paskaidro, ka tā ir pamatojusi to, ka šajā lietā visas valsts iestādes, kas ir dalībnieces *IGRETEC*, veica kopīgu kontroli pār *IGRETEC*, ka ir jāņem vērā Vietējās demokrātijas un decentralizācijas kodeksa prasības, kas nosaka pašvaldību pārsvaru starppašvaldību sabiedrībās, šim pārsvaram tomēr nenozīmējot, ka pēdējām minētajām būtu “autonomija”, kas izslēgtu to, ka citas valsts iestādes, piemēram, *SLSP*, varētu īstenot līdzīgu kontroli, kādu tās īsteno pār savām struktūrvienībām, un tas arī nenozīmē, ka starppašvaldību sabiedrības, kurām nav komerciāla rakstura, īstētu intereses, kas atšķiras no to valsts iestāžu interesēm, kuras tajā ir dalībnieces. Šajā ziņā tā atgādina, ka divi galvenie *SLSP Sambre et Biesme* [dalībnieki] ir Farsjēnas pašvaldība un Ezopresles pašvaldība, kuras pašvaldības statusā piedalās arī *IGRETEC*, tādējādi mājokļu sabiedrība zināmā mērā esot uzdevumu, kas pašvaldībām ir jānodrošina [sabiedriskā pakalpojuma] mājokļu jomā, veidojums.
- 33 Tā norāda, ka spriedumā *Coditel Brabant* Tiesa arī nav secinājusi, ka līdzīgas kontroles nosacījums būtu izpildīts, jo katrai pašvaldību sabiedrības dalībniecei

pašvaldībai bija delegāts vadības institūcijās, kas tām deva kontroli, jo spriedumā ir konstatēts, ka pietiek ar to, ka attiecīgās starppašvaldību sabiedrības valdi veido “tās sastāvā esošo komūnu pārstāvji, kurus izvirza kopsapulce”, kuru veido “tās sastāvā esošo komūnu pārstāvji”.

- 34 Gadījumā, ja *Conseil d'État* (Valsts padome) nepiekrītu tās analīzei, Farsjēnas pašvaldība ierosina vērsties Tiesā ar jautājumu konkrēti par kopīgas kontroles jēdzienu.
- 35 Farsjēnas pašvaldība atgādina, ka viens no tās padomniekiem vienlaikus bija valdes loceklis *IGRETEC* valdē un *SLSP Sambre et Biesme* valdē. Tā uzsver, ka ir jāņem vērā konkrētie lietas apstākļi un atkārtoti, ka simboliska dalība ir pamatota, jo *SLSP* mērķis nav veikt finanšu ieguldījumus, bet gan gūt labumu no kopīgiem pakalpojumiem un starppašvaldību sabiedrības struktūras. Tā atkārtoti norāda, ka Vietējās demokrātijas un decentralizācijas kodekss ierobežo valdes locekļu skaitu starppašvaldību sabiedrībās, un uzskata, ka spriedumā *Econord* ietvertās atziņas vienīgi apstiprina, ka tajās nevar būt vairākuma [dalībnieka], kas visiem uzspiež savu viedokli, taču šajā lietā tas tā neesot. Tā apgalvo, ka šajā gadījumā līdzīga kontrole tiek īstenota ar Farsjēnas pašvaldības starpniecību, kas vienlaikus ir gan *IGRETEC*, gan *SLSP Sambre et Biesme* [dalībniece], un tai ir viens valdes loceklis abu šo sabiedrību valdēs.

Otrais pamats: “in house sadarbība”

- 36 Pakārtoti Farsjēnas pašvaldība apgalvo, ka, nepastāvot kopīgai kontrolei, direktīvas 12. panta 4. punkts pieļauj horizontālu sadarbību starp līgumslēdzējām iestādēm. Tā norāda, ka sadarbība starp *SLSP Sambre et Biesme*, Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC* ietilpst šādā sadarbībā starp līgumslēdzējām iestādēm, jo pašvaldībai un *SLSP* esot jāīsteno to kopējais ekokvartāla projekts un *IGRETEC* ir jāīsteno savi uzdevumi visu savu dalībnieku interesēs. Tādējādi, pēc tās domām, katrai no pusēm tā ir vienošanās, kas vēsta uz kopīgiem mērķiem. Tā piebilst, ka tiek aplūkotas vienīgi sabiedrības intereses, savukārt *IGRETEC* konkurences tirgū īsteno mazāk nekā 20 % no darbībām, uz kurām attiecas sadarbība.
- 37 Farsjēnas pašvaldība apgalvo, ka direktīvas 12. panta 4. punkts paredz kopīgi īstenot uzdevumus, lai sasniegtu kopīgos mērķus, pat ja veiktie uzdevumi ir atšķirīgi, un ka paredzētie sabiedriskā pakalpojuma uzdevumi līdz ar to nav kopīgi uzdevumi un ja pretējā puse kļūdās, apgalvojot, ka attiecīgajā tiesību normā esot noteikts, ka līguma priekšmetam ir jābūt kopīgai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai sadarbības ceļā. Attiecībā uz to, ka 12. panta 4. punkts attiecas uz “iepirkumu”, kas noslēgts tikai starp divām vai vairākām līgumslēdzējām iestādēm, tā atgādina, ka saskaņā ar direktīvas 2. pantu jēdziens “publiski līgumi” ir līgumi par atlīdzību, kas rakstiski noslēgti starp vienu vai vairākiem ekonomikas dalībniekiem un vienu vai vairākām līgumslēdzējām iestādēm un kuru mērķis ir būvdarbu izpilde, produktu piegāde vai pakalpojumu sniegšana. Tā uzskata, ka šāda sadarbība patiesībā ir atrodama kopīgo iepirkumu pamatlīgumā, jo runa ir par līgumu, kas veicina jauna ekokvartāla izveidi, kas nozīmē, ka *SLSP Sambre et*

Biesme ir jābūvē jauni mājojli, savukārt Farsjēnas pašvaldība plāno tajā būvēt arī jaunus privātos mājoklus. Tā uzsver, ka līguma mērķis ir noteikt pušu attiecīgās tiesības un pienākumus saistībā ar šo Farsjēnas ekokvartāla izveides būvdarbu plānošanu un īstenošanu, attiecībā uz kuriem tiks rīkoti kopīgas publiskā iepirkuma procedūras, ka līguma noteikumi reglamentē katras puses sadarbības veidus un uzdevumus šīs sadarbības ietvaros un ka viens no sadarbības elementiem ir tāds, ka Farsjēnas pašvaldība noslēdz ar *IGRETEC* vienošanos par projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšanu *in house* attiecību ietvaros, kas vieno katru no minētās starppašvaldību sabiedrības dalībniekiem atbilstoši līguma 5. punktam. Tādējādi tā secina, ka ar šādi *IGRETEC* uzticēto uzdevumu faktiski tiek īstenota sadarbība starp *SLSP Sambre et Biesme* un Farsjēnas pašvaldību, kā tas ir paredzēts direktīvas 12. panta 4. punkta a) apakšpunktā. Tā piebilst, ka arī attiecībā uz *IGRETEC* runa ir par sadarbību ar *SLSP Sambre et Biesme* un Farsjēnas pašvaldību, kas abas ir starppašvaldību sabiedrības locekļi, un ka *IGRETEC* uzdevumu vidū tostarp ir pētījumu un vadības biroja uzdevumi. Tā uzskata, ka ir neiespējami apgalvot, ka *IGRETEC* nepilda sabiedriskā pakalpojuma uzdevumus, jo runa ir par vienkāršu starppašvaldību sabiedrību, kurai ir tikai pašvaldības interešu uzdevumi, un ka ir acīmredzami, ka nav tā, ka līgums neatbilst horizontālas sadarbības nosacījumiem vienīgi tādēļ, ka ekokvartāla izveide nav *IGRETEC* statūtos noteikto darbības veidu vidū. Tādējādi tā secina, ka pretējā puse kļūdās attiecībā uz direktīvas 12. panta 4. punkta nosacījumu saturu un piemērojamību.

- 38 Farsjēnas pašvaldība norāda, ka šīs lietas apstākļi patiesībā ietilpst Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punktā minētajā sadarbības jēdzienā, kuru Eiropas Savienības Tiesa ir precizējusi 2020. gada 4. jūnija spriedumā *Remondis* (C-429/19, EU:C:2020:436, 32.–34. punkts), kurā ir norādīts, ka “sadarbībai starp publiskā sektora iestādēm pamatā ir šīs sadarbības līdzdalībniekiem kopīga stratēģija un tai nepieciešams, lai līgumslēdzējas iestādes apvienotu savas pūles sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā”, kas izslēdz vienkāršu izdevumu atmaksu, bet iekļauj “raksturīgu sadarbošanos”, un tiek uzskatīts, ka “publiskā sektora iestādes, kuras plāno šādu vienošanos noslēgt, kopīgi definē savas vajadzības un risinājumus, kā tās īstenot”.
- 39 Tā norāda, ka šajā gadījumā patiešām ir bijusi “dalībnieku iniciatīva sadarbībai”, jo:
- starp Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC* pastāv *in house* attiecības;
  - Farsjēnas pašvaldība un *SLSP Sambre et Biesme* īsteno kopīgu projektu par ekokvartāla izveidi un aptuveni 150 privāto un publisko mājojlu izbūvi (nolūkā ievērot sociālās daudzveidības mērķi), kuram pašvaldība un *SLSP* apvieno savus līdzekļus (tostarp *SLSP* piešķirto subsīdiju);
  - Farsjēnas pašvaldība un *SLSP Sambre et Biesme* ir *IGRETEC* biedri “Pētījumu un vadības biroja un centralizētā iepirkuma” nozarē, kura dēļ tās izlēma sadarbībai ar *IGRETEC*;

- šo sadarbību starp pašvaldību, *SLSP Sambre et Biesme* un *IGRETEC* apliecina pamatlīgums par kopīgiem iepirkumiem, kas neaprobežojas vienīgi ar to, ka *SLSP* maksā cenu *IGRETEC*, ņemot vērā, ka tieši šīs sadarbības ietvaros – tāpēc, ka *in house* attiecības katrā ziņā vieno Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC* - puses ir vienojušās par to, ka Farsjēnas pašvaldība noslēgs ar *IGRETEC* vienošanos par projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšanu.
- 40 Farsjēnas pašvaldība uzskata, ka šajā gadījumā patiesībā ir izpildīti direktīvas 12. panta 4. punkta nosacījumi, jo šajā normā turklāt nav paredzēts, ka līgumslēdzējām iestādēm būtu jābūt “kopīgai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai”, ka attiecīgajām līgumslēdzējām iestādēm būtu aizliegts īstenot projektus privātpersonām vai ka sadarbības partneriem to darbības veidos būtu jānorāda konkrēts projekts, kas ir sadarbības priekšmets. Tā piebilst, ka šeit paredzētā sadarbība attiecas tikai uz pakalpojumu sniegšanu valsts iestādēm un ka saskaņā ar šo [pamat]līgumu *IGRETEC* veic arī sabiedrisko pakalpojumu uzdevumus, sniedzot sabiedriskos pakalpojumus diviem tās locekļiem, kuri ir dalībnieki starppašvaldību sabiedrībā, tieši tādēļ, lai īstenotu šos sabiedriskā pakalpojuma uzdevumus.
- 41 Gadījumā, ja *Conseil d’État* (Valsts padome) nolemtu nepiekrīst šai analīzei, Farsjēnas pašvaldība ierosina vērsties Tiesā ar šo jautājumu.

B Valonijas mājokļu sabiedrība

Pirmais pamats: “kopīgs in house”

- 42 Vispirms Valonijas mājokļu sabiedrība norāda, ka Direktīvas 2014/24 12. panta 3. punktam, uz kuru atsaucas *SLSP Sambre et Biesme*, nav tiešas iedarbības. Tā atgādina, ka tikai tiesību normām, kurās ir noteikta uzvedības norma un ar kurām līdz ar to privātpersonām tiek piešķirtas subjektīvas tiesības, var būt tieša iedarbība, savukārt iepriekš minētā Direktīvas 2014/24 tiesību norma neatbilst šai prasībai, jo tajā nav paredzēts nekāds pienākums, liekot valstij rīkoties vai atturēties no rīcības par labu saimnieciskās darbības subjektam. Tā uzskata, ka ar šo tiesību normu turpretim valstij vienkārši tiek sniegta iespēja attiecībā uz kādu pasūtījumu nerīkot iepirkumu, ja ir izpildīti zināmi nosacījumi. Valonijas mājokļu sabiedrība no tā secina, ka *SLSP Sambre et Biesme* nevar atsaukties uz šo tiesību normu, lai pamatotu iepirkuma principa neievērošanu šajā lietā. Ja *Conseil d’État* (Valsts padome) nepiekrīstu tās nostājai, tā iesaka uzdot Tiesai jautājumu par šīs tiesību normas tiešo iedarbību.
- 43 Turpinājumā tā norāda, kādā ziņā, pēc tās domām, “kopīgo *in house*” attiecību nosacījumi šajā lietā nav izpildīti starp *SLSP Sambre et Biesme*, no vienas puses, un *IGRETEC*, no otras puses.
- 44 Tā atgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru līgumiskās attiecības, kas saista divas juridiski nošķirtas personas, var tikt kvalificētas kā “*in house*” attiecības gadījumā,

ja precī vai pakalpojumu pasūtītājs attiecībā uz šo pakalpojumu sniedzšo vai šo precī pārdodošo juridisko personu īsteno kontroli, kas ir līdzīga tai, kādu tā īsteno pār savām struktūrvienībām, un ja tas lielāko daļu savu darbību veic kopā ar valsts iestādi vai iestādēm, kas to veido.

- 45 Tā norāda, ka subjektam, kas veic pasūtījumu, ir jābūt līgumslēdzējai iestādei un tai ir jābūt tādām kontroles pilnvarām, ka tā “var ietekmēt minētās sabiedrības lēmumus [un ka tai] ir jābūt noteicošas ietekmes [iespējai] gan attiecībā uz šīs sabiedrības stratēģiskajiem mērķiem, gan arī uz svarīgiem lēmumiem” (spriedums, 2008. gada 13. novembris, *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, 28. punkts), līdz ar to līdzīga kontrole nozīmē vairāk nekā vienkāršu dominējošu ietekmi, jo tā paredz kontroli pār subjektu, kas attiecas gan uz stratēģiskajām izvēlēm, gan individuālajiem vadības lēmumiem. Tā piebilst, ka īstenotās kontroles intensitāte ir jāvērtē visaptveroši, ņemot vērā visu attiecīgā subjekta pārvaldību un struktūras, nevis tā konkrēto rīcību kādā publiskā iepirkuma procedūrā (skat. spriedumu, 2008. gada 17. jūlijs, Komisija/Itālija, C 371/05, nav publicēts, EU:C:2008:410).
- 46 Tā norāda, ka - lai gan saskaņā ar Tiesas judikatūru vairs netiek prasīts, lai katram subjektam individuāli būtu tāda pati izšķiroša ietekme attiecībā uz kontrolēto subjektu kā tad, ja tas darbību būtu organizējis autonomi un iekšēji, nedz arī, lai publisko tiesību subjektam būtu vairākuma dalība, kas nozīmē, ka kontroli var īstenot kopīgi - tas, ka minētā sabiedrība nevar īstenot mērķus neatkarīgi no saviem [dalībniekiem] un ka tādējādi tam nav tirgus orientācijas, notiek tostarp gadījumā, ja kontrolētajai sabiedrībai uzticēto sabiedrisko pakalpojumu uzdevumu ikdienas vadībā nepastāv nekādas interešu atšķirības. Tā uzsver, ka nesenāk 2012. gada 29. novembra spriedumā *Econord* (C-182/11 un C-183/11, EU:C:2012:758, 31. punkts) Tiesa ir sīkāk izklāstījusi līdzīgas kontroles nosacījumus “kopīga *in house*” gadījumā, precizējot, ka katrai no līgumslēdzējiem iestādēm ir jāpiedalās gan izraudzītā pretendenta kapitālā, gan vadības institūcijās, ka kontrole pār pēdējo minēto nevar būt atkarīga vienīgi no tās valsts iestādes kontroles tiesībām, kurai pieder vairākuma daļas attiecīgās sabiedrības kapitālā, ciktāl “tādas līgumslēdzēja iestādes funkcijas saistībā ar līguma slēgšanas tiesību ieguvēju, kurš pieder vairākām [līgumslēdzēja iestādēm] kopā, kas tai nesniedz nekādu iespēju piedalīties šī ieguvēja kontrolē, faktiski atvērtu iespēju Savienības tiesību normu publisko iepirkumu jomā vai pakalpojumu koncesiju jomā piemērošanas apiešanai, jo pilnībā formāla dalība šādā ieguvējā vai kopīgā iestādē, ar kuru tiek nodrošināta tās pārvalde, atbrīvotu šo līgumslēdzēja iestādi no pienākuma uzsākt konkursa procedūru atbilstoši Savienības noteikumiem, jo šī pēdējā minētā iestāde nekādi nepiedalītos šī ieguvēja [“tādā pašā kontrolē”]”. Tā norāda, ka minētajā lietā Tiesa aicināja Itālijas [*Consiglio di Stato*] (Valsts padome) noteikt, vai akcionāru vienošanās, ko noslēgušas līgumslēdzējas iestādes, ļauj tām efektīvi piedalīties izraudzītā pretendenta kontrolē (32. punkts), ciktāl katram no tiem bija tikai viena akcija izraudzītā pretendenta sabiedrībā. Valonijas mājokļu sabiedrība norāda, ka, šādi lemјot, Tiesa vēlas novērst risku, ka publiskā iepirkuma tiesiskais regulējums tiek apiets, izmantoјot gluži formālu dalību kādā kopīgā subjektā, un apstiprina savu iepriekšējo judikatūru, kurā ir prasītas

efektīvas strukturālas un funkcionālas kontroles pilnvaras pār izraudzītā pretendenta sabiedrību, neraugoties uz to, ka līgumslēdzējām iestādēm pieder vienīgi neliela mazākuma kapitāldaļas.

- 47 Tā secina, ka *SLSP Sambre et Biesme* valdes 2015. gada 29. oktobra lēmuma iegādāties vienu kapitāldaļu *IGRETEC* vienīgais mērķis bija izvairīties no publiskā iepirkuma tiesiskā regulējuma piemērošanas un ka, ja vairākām līgumslēdzējām iestādēm kopīgi piederošas sabiedrības izmantošana principā neliedz izmantot “in house” izņēmumu, tam jānotiek ar nosacījumu, ka līgumslēdzējai iestādei, kura izmanto minēto sabiedrību, pār to ir efektīva strukturāla un funkcionāla kontrole, kas nozīmē dalību gan izraudzītā pretendenta kapitālā, gan vadības institūcijās, un ka šai kontrolei ir jābūt tādai, kas var izšķirošā veidā ietekmēt gan izraudzītā pretendenta stratēģiskos mērķus, gan svarīgus lēmumus.
- 48 Turpinājumā tā precizē, kādēļ, ņemot vērā iegādāto *IGRETEC* kapitāldaļu skaitu, *SLSP Sambre et Biesme*, kurai pieder tikai viena *IGRETEC* pamatkapitāla daļa, dalība ir gluži simboliska, jo saskaņā ar tās aprēķiniem tā pārstāv tikai 0,000000197 % no kapitāldaļām, kas dod tiesības balsot kopsapulcē (A, C un P kategorijas dalībniekiem). Tā arī norāda, ka *SLSP Sambre et Biesme* nav neviena valdes locekļa *IGRETEC* valdē, lai arī pārsvars *IGRETEC* struktūrvienību pārvaldē ir piešķirts pašvaldībām (A kategorijas dalībniekiem). Tā uzskata, ka tiktāl, ciktāl *IGRETEC* statūtos ir paredzēts, ka A kategorijas dalībniekiem (pašvaldībām) ir vairākuma balsstiesības valdē, to pilnvaras liedz citu kategoriju dalībniekiem, tostarp *SLSP Sambre et Biesme*, efektīvi piedalīties *IGRETEC* strukturālajā un funkcionālajā kontrolē un izšķirošā veidā ietekmēt tās stratēģiskos mērķus un svarīgos lēmumus.
- 49 Valonijas mājokļu sabiedrība atgādina, ka “in house” izņēmums ir jāinterpretē šauri un ka pierādīšanas pienākums ir tam, kas uz to atsaucas. Tā norāda, ka, lai pamatotu līdzīgu kopīgu kontroli, izraudzītā pretendenta lēmējstruktūrās ir jābūt visu līgumslēdzēju iestāžu pārstāvjiem, savukārt *SLSP Sambre et Biesme* nav neviena pārstāvja *IGRETEC* valdē. Tā piebilst, ka Farsjēnas pašvaldības padomnieks, kurš piedalās šajā valdē, rīkojas tikai kā Farsjēnas pašvaldības pārstāvis, nevis *SLSP Sambre et Biesme* pārstāvis. Tā tādējādi secina, ka nosacījums “kopīgai in house” kontrolei nav izpildīts.

Otrais pamats: “in house sadarbība”

- 50 Vispirms, Valonijas mājokļu sabiedrība noliedz jebkādu Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punkta tiešo iedarbību, kurā ir noteikta “neinstitucionāla horizontāla sadarbība starp līgumslēdzējām iestādēm”, turklāt ar šo tiesību normu saimnieciskās darbības subjektam neesot piešķirtas subjektīvas tiesības, jo tajā nav paredzēts nekāds pienākums, liekot valstij rīkoties vai atturēties no rīcības.
- 51 Turpinājumā tā norāda, ka Farsjēnas pašvaldība nav pierādījusi, ka šajā gadījumā būtu izpildīti visi trīs šīs tiesību normas kumulatīvie nosacījumi, proti, ka (1) ar

līgumu būtu izveidota vai īstenota iesaistīto līgumslēdzēju iestāžu sadarbība, lai nodrošinātu, ka sabiedriskie pakalpojumi, kas tām jāveic, tiek sniegti ar mērķi īstenot šo iestāžu kopīgos mērķus, (2) šīs sadarbības īstenošanu noteiktu vienīgi tādi apsvērumi, kas saistīti ar sabiedrības interesēm; un (3) iesaistītās līgumslēdzējas iestādes konkurences tirgū veiktu mazāk kā 20 % no darbībām, kas saistītas ar sadarbību.

52 Tā apgalvo, ka līgums, kas noslēgts starp *SLSP Sambre et Biesme*, Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC*, nav līgums, kas noslēgts tikai starp līgumslēdzējām iestādēm, lai nodrošinātu, ka sabiedriskie pakalpojumi, kas tām jāveic, tiek sniegti ar mērķi īstenot šo iestāžu kopīgos mērķus. Tā uzsver, ka attiecīgā līguma priekšmets ir pētījumu biroja pakalpojumi, kurus Farsjēnas pašvaldība un *SLSP Sambre et Biesme* ir uzticējusi *IGRETEC* un kuri tiek īstenoti to kontrolē, un ka līdz ar to minētā līguma priekšmets nav ļaut līgumslēdzējām pusēm kopīgi sniegt sabiedriskos pakalpojumus sadarbības ceļā. Turklāt tā norāda, ka *IGRETEC* sniedz šādus specializētu pētījumu biroja pakalpojumus, plānojot, veicot un īstenojot projektus gan valsts, gan privātajiem partneriem, līdz ar to tā neveic sabiedriskā pakalpojuma uzdevumus.

53 Tā precizē, ka vēl būtiskāk ir tas, ka *SLSP Sambre et Biesme* un Farsjēnas pašvaldības izvirzītie mērķi, proti, ekokvartāla izveide, acīmredzami atšķiras no *IGRETEC* darbības veida.

Tādējādi tā secina, ka līgums, kas noslēgts starp *SLSP Sambre et Biesme*, Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC*, neatbilst horizontālās sadarbības nosacījumiem. Tā uzskata, ka *IGRETEC* rīkojas kā vienkāršs pakalpojumu sniedzējs pret atlīdzību, nepastāvot "patiesai sadarbībai" starp šiem trim subjektiem Tiesas judikatūras izpratnē.

54 Gadījumā, ja, ka *Conseil d'État* (Valsts padome) nepiekrītu tās nostājai, tā uzskata, ka ar šo jautājumu būtu jāvērsas Tiesā.

4. *Conseil d'État* (Valsts padome) vērtējums:

A. *Pirmais pamats: "kopīgs in house"*

55 Apstākļi, ka abas vienošanās puses pašas ir valsts iestādes, pats par sevi neizslēdz, ka ir jāpiemēro iepirkuma noteikumi (spriedums, 1999. gada 18. novembris, *Teckal*, C-107/98, EU:C:1999:562, 50. un 51. punkts; Direktīvas 2014/24 31. apsvērumi). "In house" attiecības ir izņēmums no šo noteikumu piemērošanas. Tādējādi nosacījumi, kas ir paredzēti, lai uz to varētu atsaukties, ir interpretējami šauri, un tam, kurš uz to pretendē, ir jāsniedz pierādījumi, ka šie nosacījumi ir izpildīti (spriedumi, 2005. gada 13. oktobris, *Parking Brixen*, C-458/03, EU:C:2005:605, 63. punkts; un 2014. gada 8. maijs, *Datenlotsen Informationssysteme*, C-15/13, EU:C:2014:303, 23. punkts).

- 56 “Kopīgās *in house*” attiecībās vairākām līgumslēdzējām iestādēm pieder kāds subjekts un tās pār to “kopīgi” īsteno “līdzīgu kontroli” tai, ko tās īsteno pār savām struktūrvienībām.
- 57 No Tiesas judikatūras izriet, ka “līdzīgas kontroles” (vienpersoniskas vai kopīgas) īstenošana katrā ziņā nozīmē, ka līgumslēdzēja iestāde vai iestādes viena pati vai kopīgi īsteno efektīvu strukturālu un funkcionālu kontroli pār izraudzītā pretendenta sabiedrību, kurai ir jāļauj līgumslēdzējai iestādei vai iestādēm izšķirošā veidā ietekmēt gan šīs sabiedrības stratēģiskos mērķus, gan svarīgus lēmumus. Īstenošanās kontroles intensitāte ir jāvērtē visaptveroši, ņemot vērā visu attiecīgās sabiedrības pārvaldību un struktūras. Šajā vērtējumā ir jāņem vērā tiesību normu un atbilstošo apstākļu kopums attiecīgajā lietā (spriedumi, 2005. gada 13. oktobris, *Parking Brixen*, C-458/03, EU:C:2005:605, 65. punkts; 2006. gada 11. maijs, *Carbotermo* un *Consorzio Alisei*, C-340/04, EU:C:2006:308, 36. punkts; 2008. gada 17. jūlijs, Komisija/Itālija, C-371/05, nav publicēts, 24. punkts; 2008. gada 13. novembris, *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, 28. punkts; 2009. gada 10. septembris, *Sea*, C-573/07, EU:C:2009:532, 65. punkts; un 2014. gada 8. maijs, *Datenlotsen Informationssysteme*, C-15/13, EU:C:2014:303, 24. punkts).
- 58 Tāpat saskaņā ar Tiesas judikatūru apstāklis, ka izraudzītā pretendenta lēmējstruktūras sastāv no līgumslēdzējas iestādes vai iestāžu pārstāvjiem, norāda, ka tā vai tās kontrolē šīs lēmējstruktūras un tādējādi tām var būt izšķiroša ietekme gan attiecībā uz subjekta stratēģiskajiem mērķiem, gan svarīgiem lēmumiem (spriedums, 2008. gada 13. novembris, *Coditel Brabant*, C-324/07, EU:C:2008:621, 34. punkts).
- 59 Konkrēti attiecībā uz līdzīgo kontroli, ko “kopīgi” īsteno vairākas līgumslēdzējas iestādes, no Tiesas judikatūras izriet, ka tas, ka vienai no līgumslēdzējām iestādēm koncesionāra sabiedrībā pieder tikai simboliska kapitāldaļa, pats par sevi neļauj uzskatīt, ka attiecībā uz to nosacījums par “līdzīgu kontroli” nebūtu izpildīts (spriedums, 2007. gada 19. aprīlis, *Asemfo*, C-295/05, EU:C:2007:227, 58.–61. punkts).
- 60 Tomēr *SLSP Sambre et Biesme* pati atzīst, ka, lai varētu atsaukties uz “līdzīgu kopīgu kontroli”, līgumslēdzējai iestādei ir jāpierāda, ka tā var zināmā veidā piedalīties izraudzītā pretendenta kontrolē. Tomēr *SLSP Sambre et Biesme* nepierāda nekādu kontroles kapacitāti pār *IGRETEC*. Apstrīdētajā aktā šajā ziņā ir norādīts, ka “*IGRETEC* statūti piešķir lielāku nozīmi tās dalībniekiem, kas ir pašvaldības (A kategorija), nekā citām publiskām struktūrām (C kategorija)”, ka “netiek nodrošināts, ka C kategorijas dalībniekus – kuru vidū ir *SLSP Sambre et Biesme* – valdē var pārstāvēt viņu pašu [amatpersonas] un ka tiem ir tikpat balsu, cik pamatkapitāla daļu”, ka “niecīga līdzdalība *IGRETEC* pamatkapitālā [izraisa to, ka] [...] ietekme ir neliela”, ka vienīgi tiem pašvaldības statusa esošajiem dalībniekiem ir iespēja kopsapulcē bloķēt lēmumu pieņemšanu”, ka “ar *IGRETEC* statūtiem pašvaldībām (A kategorija) acīmredzami tiek piešķirtas būtiskas kontroles pilnvaras” un ka “ar *IGRETEC* statūtiem šobrīd pārsvars tiek piešķirts

pašvaldībām, tādējādi *SLSP Sambre et Biesme* nevar pierādīt, ka arī citiem publiskiem dalībniekiem ir faktiskā un noteicoša ietekme”.

- 61 No 2012. gada 29. novembra sprieduma *Econord* (C-182/11 un C-183/11, EU:C:2012:758, 31. un 33. punkts) izriet, ka, lai atsauktos uz “līdzīgu kopīgu kontroli”, līgumslēdzējai iestādei ir jābūt “gan kapitāldaļām, gan pārstāvībai minētā ieguvēja vadības institūcijās”, lai varētu “faktiski piedalīties” šī subjekta kontrolē. Tiesa uzsver, ka “kopīgi īstenotas kontroles” jēdziens nevar zaudēt savu nozīmi, un precizē, ka “tādas līgumslēdzēja iestādes funkcijas saistībā ar līguma slēgšanas tiesību ieguvēju, kurš pieder vairākām [līgumslēdzēja iestādēm] kopā, kas tai nesniedz nekādu iespēju piedalīties šī ieguvēja kontrolē, faktiski atvērtu iespēju Savienības tiesību normu publisko iepirkumu jomā vai pakalpojumu koncesiju jomā piemērošanas apiešanai, jo pilnībā formāla dalība šādā ieguvēja vai kopīgā iestādē, ar kuru tiek nodrošināta tās pārvalde, atbrīvotu šo līgumslēdzēja iestādi no pienākuma uzsākt konkursa procedūru atbilstoši Savienības noteikumiem, jo šī pēdējā minētā iestāde nekādi nepiedalītos šī ieguvēja “tādā pašā kontrolē””.
- 62 Tomēr rodas jautājums, cik lielā mērā un kādā veidā līgumslēdzējai iestādei ir “jāpiedalās” kontrolētās sabiedrības vadības institūcijās un “faktiski jāpiedalās kontrolē”. 2014. gada 8. maija spriedumā *Datenlotsen Informationssysteme* (C-15/13, EU:C:2014:303, 28. punkts) Tiesa nosprieda, ka starp līgumslēdzēju iestādi un izraudzīto pretendentu nepastāv nekādas kontroles attiecības, ja tai nepieder daļa šīs sabiedrības kapitālā un “nav neviena likumīga pārstāvja tās vadības struktūrās”.
- 63 Šķiet, ka Direktīvas 2014/24 12. panta 3. punktā ir izskaidrots “piedalīšanās” jēdziens kontrolētās sabiedrības vadības institūcijās, nosakot:
- “kontrolētās juridiskās personas lēmējstruktūru sastāvā ir visu iesaistīto līgumslēdzēju iestāžu pārstāvji. Atsevišķi pārstāvji var pārstāvēt vairākas vai visas iesaistītās līgumslēdzējas iestādes”.
- 64 Šajā lietā *SLSP Sambre et Biesme* 2015. gada 29. oktobrī iegādājās vienu *IGRETEC* kapitāldaļu 6,20 EUR apmērā, lai tieši varētu saņemt šīs sabiedrības pakalpojumus. Šī vienīgā kapitāldaļa 2015. gada 31. decembrī veidoja 0,0000049 % no 20 366 778 minētās pašvaldību apvienības kapitāldaļām un 0,0000197 % no 5 071 477 kapitāldaļām, kas dod tiesības balsot kopsapulcē. No šiem dokumentiem arī izriet, ka tajā pašā brīdī “C kategorijas” dalībnieki kopā pārstāvēja 0,084 % no starppašvaldību sabiedrības kapitāldaļām un 0,34 % no kapitāldaļām, kas dod tiesības balsot kopsapulcē. Līdz ar to “C kategorijas” dalībniekiem, konkrēti *SLSP Sambre et Biesme*, piederēja ļoti niecīga līdzdalība *IGRETEC*.
- 65 Šī ļoti niecīgā līdzdalība neļāva C kategorijas dalībniekiem faktiski piedalīties *IGRETEC* kontrolē. Turklāt statūtos bija noteikts, ka visās vadības institūcijās pārsvars visādā ziņā ir pašvaldībām (A kategorijas dalībniecēm). Nevar piekrist

SLSP Sambre et Biesme, kura apgalvo, ka C kategorijas dalībnieki bija pārstāvēti *IGRETEC* valdē. Ņemot vērā ierobežoto valdes locekļu skaitu, C kategorijas dalībnieku nebūtiskā pozīcija *de facto* neļauj tiem iegūt valdes locekli, kurš tos pārstāvētu šajā struktūrā, savukārt *IGRETEC* statūtos nekādi netika garantēta C kategorijas dalībnieku iecelta valdes locekļa klātbūtne, lai tos pārstāvētu. Tātad apstrīdētajā aktā ļoti pamatoti ir norādīts, ka “netiek nodrošināts, ka C kategorijas dalībniekus – kuru vidū ir *SLSP Sambre et Biesme* – valdē var pārstāvēt viņu pašu [amatpersonas]”. No iepriekš minētā izriet, ka C kategorijas dalībnieki – kuru vidū ir *SLSP Sambre et Biesme* – nekādā mērā un nekādā veidā nepiedalās kopīgas *IGRETEC* kontroles īstenošanā.

- 66 Tomēr *SLSP Sambre et Biesme* mutvārdu procesa laikā apgalvoja, ka faktu norises brīdī *IGRETEC* valdē bija Farsjēnas pašvaldības padomnieks, kas vienlaikus bija *SLSP Sambre et Biesme* valdes loceklis. Tomēr *SLSP Sambre et Biesme* nevarēja pierādīt, ka šī konfigurācija bija paredzēta un juridiski garantēta. Turklāt šī persona bija *IGRETEC* valdē kā “Farsjēnas pašvaldības padomnieks”. Nekas neļauj domāt, ka šajā ziņā būtu jāuzskata, ka tā pārstāvēja arī *SLSP Sambre et Biesme* intereses, neraugoties uz apstākli, ka faktiski tā bija arī šīs sabiedrības valdes locekle.
- 67 Tomēr *SLSP Sambre et Biesme* norāda, ka ar šo faktu pietiek, lai pierādītu *SLSP Sambre et Biesme* “piedalīšanos” *IGRETEC* lēmējstruktūrās un uzskatītu, ka tā pār šo starppašvaldību sabiedrību īsteno “līdzīgu kopīgu kontroli” ar Farsjēnas pašvaldības, kas ir gan *IGRETEC*, gan *SLSP* akcionāre, starpniecību un ka tai ir valdes loceklis katrā no šīm sabiedrībām. Šajā ziņā tā atgādina, ka šādas kontroles pārbaude ir jāizvērtē *in concreto*, ņemot vērā lietas apstākļus, un pietiek ar to, ka šī pārbaude notiek neatkarīgi no tā, kā tā faktiski tiek īstenota.
- 68 Par šo jautājumu ir jāvērtē Tiesā. Tomēr ir jāprecizē, ka, lai gan *SLSP Sambre et Biesme* apgalvo, ka Farsjēnas pašvaldība ir gan *SLSP Sambre et Biesme*, gan *IGRETEC* akcionāre un kontrolē šīs abas sabiedrības, tā nepretendē uz to, ka pastāv “netiešas *in house*” attiecības, kas ļauj divām sabiedrībām, kuras kontrolē viena un tā pati līgumslēdzēja iestāde, noslēgt savā starpā līgumus bez iepriekšējas konkursa izsludināšanas. Katrā ziņā šķiet, ka šāda veida kontroli var īstenot vienīgi tad, ja abas izraudzītās pretendentes sabiedrības ekskluzīvi kontrolē viena un tā pati iestāde (ģenerālvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumi lietā *Datenlotsen Informationssysteme* (C-15/13, EU:C:2014:23, 44. un 45. punkts), kas šajā lietā tomēr tā nav, jo Farsjēnas pašvaldībai sabiedrībās *IGRETEC* un *SLSP Sambre et Biesme* līdzdalība pieder tikai kopā ar citiem publisko tiesību subjektiem un pat privātiem akcionāriem (ciktāl tas attiecas uz pēdējo minēto sabiedrību).
- 69 Turklāt strīda puses, šķiet, uzskata, ka atbilde uz uzdoto jautājumu varētu būt atšķirīga atkarībā no tā, vai Direktīvas 2014/24 12. panta 3. punktam, kas bija spēkā faktu rašanās laikā, ir vai nav atzīta tieša iedarbība. Līdz ar to Tiesai ir arī jāvaicā, vai iepriekš minētajai tiesību normai ir jāatzīst šāda iedarbība, ņemot vērā, ka 2019. gada 3. oktobra spriedumā *Irgita* (C-285/18, EU:C:2019:829, 46. un

49. punkts) Tiesa, nelemjot par iepriekš minētās direktīvas 12. panta tiešo iedarbību, attiecībā uz šīs tiesību normas 1. punktu jau ir nospriedusi, ka dalībvalstīm tajā nav noteikts pienākums izmantot “in house” darījumu, ja ir izpildīti šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi, un ka dalībvalsts var noteikt līgumslēdzējai iestādei nosacījumus, kas nav paredzēti 12. panta 1. punktā, lai tā varētu noslēgt iekšējo darījumu.

70 Tālab *Conseil d'État* (Valsts padome) vēlas uzdot pirmos trīs zemāk izklāstītos jautājumus.

B. Otrais pamats: “in house sadarbība”

71 Farsjēnas pašvaldība pakārtoti atsaucas uz horizontālās sadarbības starp līgumslēdzējām iestādēm esamību Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punkta izpratnē.

72 Kā jau tika norādīts, izvērtējot pirmo pamatu, likums, ar kuru transponēta Direktīva 2014/24, strīdīgo faktu rašanās laikā vēl nebija spēkā, lai arī transponēšanai noteiktais termiņš jau bija beidzies. Līdz ar to, pirmkārt, ir jāuzdod Tiesai jautājums, vai šīs direktīvas 12. panta 4. punktam ir jāatzīst tieša iedarbība.

73 Publiskā sektora iestāžu savstarpējā horizontālā sadarbība ir izņēmums no publiskā iepirkuma noteikumu piemērošanas. Tāpat kā tas ir “in house” attiecību gadījumos, nosacījumi, kas paredzēti, lai atsauktos uz šādu sadarbību, ir jāinterpretē šauri, un tam, kurš to vēlas uz tiem atsaukties, ir jāpierāda, ka šie nosacījumi ir izpildīti.

74 Nosacījumu, lai atsauktos uz horizontālo sadarbību, vidū Direktīvas 2014/24 12. panta 4. pantā tostarp ir minēts, ka ar “līgumu” ir jāizveido vai jāīsteno “sadarbība” starp “iesaistītajām līgumslēdzējām iestādēm”, lai nodrošinātu, ka sabiedriskie pakalpojumi, kas tām jāveic, tiek sniegti ar mērķi īstenot šo iestāžu kopīgos mērķus.

75 2020. gada 28. maija spriedumā *Informatikgesellschaft für Software-Entwicklung* (C-796/18, EU:C:2020:395, 57.–60. punkts) Tiesa precizēja, ka Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punktā ir vienīgi “minēta mērķu kopība, neprasot kopīgu vienu un tā paša sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu [vai to, lai publiska pakalpojuma darbību publisko tiesību subjekti, kuri sadarbojas, nodrošinātu kopīgi]”, jo no direktīvas 33. apsvēruma izriet, ka “dažādu [šādā sadarbībā] iesaistīto iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem nav obligāti jābūt identiskiem; tie arī var viens otru papildināt”. Tiesa no tā secina, ka Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punkts “ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to bez jebkādas atšķirības iesaistītajām līgumslēdzējām iestādēm gan kopā, gan atsevišķi tiek ļauts veikt publisko pakalpojumu uzdevumus ar nosacījumu, ka to sadarbība ļauj sasniegt šo iestāžu kopīgos mērķus” un ka “sadarbība starp publisko tiesību subjektiem var attiekties uz visa veida darbībām, kas saistītas ar pakalpojumu sniegšanu un pienākumu izpildi, kuri ir piešķirti iesaistītajām līgumslēdzējām iestādēm vai kurus tās ir

uzņēmumā”. Tiesa arī precizē, ka frāze “visa veida darbība” “attiecas uz sabiedriskā pakalpojuma papildinošām darbībām, ja vien šī papildinošā darbība palīdz īstenot sabiedrisko pakalpojumu uzdevumus, kas ir iesaistīto līgumslēdzēju pušu sadarbības pamatā”.

- 76 2020. gada 4. jūnija spriedumā *Remondis* (C-429/19, EU:C:2020:436, 32.–34. punkts) Tiesa atgādina, ka Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punkts un tajā paredzētais izslēgšanas noteikums ir pakārtots “patiesai sadarbībai” starp iesaistītajām līgumslēdzējām iestādēm: “vienošanās noslēgšanai par sadarbību starp publiskā sektora iestādēm būtu jābūt tās dalībnieku iniciatīvas sadarbības rezultātam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 9. jūnijs, Komisija/Vācija, C-480/06, EU:C:2009:357, 38. punkts). Šādas sadarbības attīstīšanai starp publiskajā sektorā ietilpstošām iestādēm faktiski ir raksturīga sadarbošanās, kas tā nav publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, uz kuru attiecas Direktīvā 2014/24 paredzētie noteikumi. Proti, vienošanās par sadarbību sagatavošanas priekšnosacījums tāds, ka publiskā sektora iestādes, kuras plāno šādu vienošanos noslēgt, kopīgi definē savas vajadzības un risinājumus, kā tās īstenot. Savukārt parastā procedūrā par publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu šāda izvērtēšanas stadija un vajadzību definēšana parasti ir vienpusēja. Šajā pēdējā minētajā gadījumā līgumslēdzēja iestāde faktiski dara zināmu uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus, minot pašas sagatavotās specifikācijas. No tā izriet, ka sadarbībai starp publiskā sektora iestādēm pamatā ir šīs sadarbības līdzdalībniekiem kopīga stratēģija un tai nepieciešams, lai līgumslēdzējas iestādes apvienotu savas pūles sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā” (iesniedzējtiesas izcēlums).
- 77 Šajā lietā pamatlīgums par pakalpojumu, būvdarbu un to vadības kopīgu iepirkumu saistībā ar būvdarbu plānošanu un veikšanu ekokvartāla Farsjēnā izveidei ir noslēgts vienīgi starp Farsjēnas pašvaldību un *SLSP Sambre et Biesme. IGRETEC* nav šī līguma dalībniece. Nenoliedzami, *IGRETEC* uzticētā projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšana ietilpst sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas uzdevumā, kuru īstenošana tai ir jānodrošina un kuru dēļ ir izveidota šī starppašvaldību sabiedrība. Tomēr tas vien, ka tā veic šos uzdevumus saskaņā ar šo vienošanos, kas noslēgta starp Farsjēnas pašvaldību un *SLSP Sambre et Biesme* par ekokvartāla projekta īstenošanu Farsjēnā, nenozīmē, ka *IGRETEC* pati sadarbotos projektā vai ka tai ar šīs vienošanās parakstītājam pusēm būtu kopējs mērķis.
- 78 No šiem dažādajiem elementiem izriet, ka *IGRETEC* nevar tikt uzskatīta par “sadarbības līguma pusi”, kura “priekšnosacījums ir tāds, ka [...] iestādes [...] kopīgi definē savas vajadzības un risinājumus, kā tās īstenot”, kura “pamatā ir šīs sadarbības līdzdalībniekiem kopīga stratēģija”, kam ir “nepieciešams, lai līgumslēdzējas iestādes apvienotu savas pūles sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā”, un kura noslēgšanai “būtu jābūt tās dalībnieku iniciatīvas sadarbības rezultātam”.

79 Farsjēnas pašvaldība tomēr, šķiet, uzskata, ka *IGRETEC* uzticētā projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšana varētu atbilst Direktīvas 2014/24 12. panta 4. punkta nosacījumiem, jo šie uzdevumi ietilpst *SLSP Sambre et Biesme* un Farsjēnas pašvaldību sadarbībā, ka katrā ziņā “kopīgas *in house*” attiecības vieno Farsjēnas pašvaldību un *IGRETEC*, un ka pašvaldība un *SLSP Sambre et Biesme* piedalās *IGRETEC* tieši “Pētījumu un vadības biroja un centralizētā iepirkuma” nozarē. Tālab *Conseil d'État* (Valsts padome) uzdod ceturto un piekto jautājumu.

5. Prejudiciālie jautājumi:

80 *Conseil d'État* (Valsts padome) uzdod šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) - redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2015/2170 (2015. gada 24. novembris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK - 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir tieša iedarbība?

2) Ja atbilde uz šo pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai iepriekš minētais Direktīvas 2014/24/ES 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nosacījums, ka līgumslēdzējai iestādei - šajā gadījumā sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrībai - ir jābūt pārstāvētai kontrolētās juridiskās personas - šajā gadījumā starppašvaldību kooperatīvās sabiedrības - lēmējstrukturās, ir izpildīts tikai tāpēc vien, ka persona, kas darbojas šīs starppašvaldību kooperatīvās sabiedrības valdē kā citas iesaistītās līgumslēdzējas iestādes - šajā gadījumā pašvaldības - padomnieks, vienīgi faktisku apstākļu dēļ un, juridiski negarantējot pārstāvību, var būt arī valdes loceklis sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrībā, kamēr pašvaldība ir (ne vienīgais) [dalībnieks] gan kontrolētajā sabiedrībā (starppašvaldību kooperatīvajā sabiedrībā), gan sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrībā?

3) Ja atbilde uz pirmo uzdoto jautājumu ir noliedzoša, vai ir jāuzskata, ka līgumslēdzēja iestāde - šajā gadījumā sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrība - “piedalās” kontrolētās juridiskās personas - šajā gadījumā starppašvaldību kooperatīvās sabiedrības - lēmējstrukturās, pamatojoties tikai uz to, ka persona, kas darbojas šīs starppašvaldību kooperatīvās sabiedrības valdē kā citas iesaistītās līgumslēdzējas iestādes - šajā gadījumā pašvaldības - padomnieks, vienīgi faktisku apstākļu dēļ un, juridiski negarantējot pārstāvību, var būt arī valdes loceklis sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrībā, kamēr pašvaldība ir (ne vienīgais) [dalībnieks] gan kontrolētajā sabiedrībā (starppašvaldību kooperatīvajā sabiedrībā), gan sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrībā?

4) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) - redakcijā ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2015/2170 (2015. gada 24. novembris) par publisko iepirkumu un ar

ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK - 12. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir tieša iedarbība?

5) Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša, vai iepriekš minētās Direktīvas 2014/24/ES 12. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj, iepriekš nerīkojot iepirkuma procedūru, uzticēt projekta vadības atbalsta, juridisko un ar vidi saistīto pakalpojumu sniegšanas uzdevumus līgumslēdzējai iestādei - šajā gadījumā starppašvaldību kooperatīvajai sabiedrībai -, ja šajos uzdevumos sadarbojas divas citas līgumslēdzējas iestādes - šajā gadījumā kāda pašvaldība un kāda sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrība - un ja netiek apstrīdēts, ka pašvaldība īsteno “kopīgu *in house*” kontroli pār starppašvaldību kooperatīvo sabiedrību, un ja pašvaldība un sabiedriskā pakalpojuma mājokļu sabiedrība piedalās starppašvaldību kooperatīvajā sabiedrībā tās darbības veida “Pētījumu un vadības biroja un centralizētā iepirkuma” nozarē, kas tieši attiecas uz uzdevumiem, kurus tās vēlas tai uzticēt, un šie uzdevumi atbilst darbībām, kuras tirgū veic pētījumu un vadības biroji, kas ir specializējušies projektu izveidē, izpildē un īstenošanā?